

Politične stvari.

Spet „ilirsko kraljestvo“.

Iz Trsta 21. marca.

Da mesto naše šteje mnogo zvestih Avstrijanov, to ni dvomljivo, in videlo se je to ob prihodu cesarjevem v Trst. Al kdor ni gluh in kdor ni slep, slisal je in videl poslednji teden, da lahonstvo, kateremu je „unità d' Italia“ (zedinjena Italija) cilj in konec, ima gnjezdo predrznih rogoviležev tudi tukaj, ki si „cele“ Italije ne morejo misliti brez Adrije. Če celó o tacih zadevah tihotna „Triesterica“ ni mogla zamolčati pomenljivega napisa na mnogih mestnih vogalih, pač so tudi v Trstu bivajoči ministri, ki so spremljali presvitlega cesarja, lahko videli, kako silna potreba je za Avstrijo, da se cesarju in Avstriji zvesti slovenski narod na obalih jadranskega morja na trdne noge postavi, to je, da dobí ustavno veljavo, ktera krotí prekucijske namene onega italijanskega pajka, kateri svojo mrežo prede čez Trst in primorje noter v Kranjsko. Čujmo, kakošno novico je boječa se „Triesterica“ vendar prinesla v 63. svojem listu, in to popolnoma resnično, tako-le: „Na več vogalih našega mesta je bil danes nabit razglas s podpisom „Il comitato triestino“ (odbor tržaški) na „mladino tržaško“ (giovani triestini). Podoba je, da ta razglas ni bil tiskan v Trstu, ampak od zunaj le-sem prinešen. V tem razglasu, ki se pozivlja na neki drug razglas od istega „odbora“, v katerem se je Tržačanom naročilo, kako naj se obnašajo te dni, se mladina italijanska svari, naj ne počne nič nespametnega, ker bi to zdaj nič ne koristilo. „Domovina (se vé da laška!) — tako se glasijo konečne besede tega razglasa — Vas bode kmalu potrebovala.“ — Vse to je vendar jasno kot beli dan! Državni kancelar grof Beust je bil tudi tukaj, in on, ki je tako tanka ušesa imel za zahteve ogerske, gotovo ni preslišal in prezrl, kam „italianissimi“ merijo, in da je pač prav prav imel nadvojvoda Albrecht, ki je že davno svetoval, naj se dunajska vlada ne obotavlja dalje in vstvari kraljestvo ilirsko z zedinjenimi Slovenci, ki so gotova in edina trdnjava proti navalu „zedinjene Italije“. Mi Avstriji verni Slovenci kličemo tedaj v očigled zadnjih nakán vladi dunajski pozor! pozor! da ne bode prekasno. Naj državniki, ki držijo krmilo avstrijsko v svojih rokah, osramoté izrek Napoleona I., ki je Avstriji očital, da je zmiraj za eno idejo in eno armado prekasna, in naj ne odlašajo dalje, da se vstvari kraljestvo ilirsko, v katero se zedinijo Slovenci ob obalih Adrije do podnožja Triglava, katero pozneje more roko podati ostalim Slovencem, ki se še nikdar niso izneverili svojemu gèslu: „Hrib se omaja in hrast — zvestoba Slovincu ne gane!“

Če že ministri avstrijski prezirajo glasove slovenskih časnikov, češ, da so le glasovi „pro domo sua“, — če prezirajo glas nemških časnikov „Zukunft“ in „Triglava“, češ, da so organi strogega slovanstva, — ako jim je „Vaterland“ le časnik „fevdalno-klerikalen“, naj bi saj brali jedrene obravnave liberalnega nemškega časnika „Reform“, kateri mirno in temeljito prevdarja, kar piše na blagor Avstriji, za pravice Slovencev. V 9. listu od 4. dne t. m. pod naslovom „Oesterreich und Italien“ govori modri časnik spet zlate resnice, in med drugim spet opominja vlado, naj ne odlašaja dalje razvitka slovenskih narodov na meji laški, ter pravi: „Slovani na Kranjskem, po vsem Primorskem, v Dalmaciji in na Koroškem se zavedajo svojih narodnih in političnih pravic. Nočejo se dati niti ponemčiti niti pollaščiti. V to pa jim je treba varstva in skrbstva močnejše države, modre in krepke vlade. Tako se bojo

ti slovanski narodi postavili pod zastavo močne države, in starodavna zveza, starodavna navada in starodavna udanost jih bo krepko priklenila Avstriji. V ta cilj in konec pa ni gotovejšega sredstva kakor je ta, da se na novo ustanovi kraljestvo ilirsko. Al to se mora kmalu zgoditi.“ Tako „Reform.“

Naj bi ministri, kateri so odgovorni za to, da se Avstriji ne odcepi še več zemlje po lakomnosti italijanski, brali take opomine, in ne bi se gugali v sanjarijah „Pressinih“, ktere bojo pripravile Avstrijo še v huje stiske, kakor jih je že doživela. Narodna ideja ni več prazna fraza; plamen je, ktereга oživlja večna pravica, ki se je dolgo zatajevala po sebični sili!

Slovensko slovstvo.

* *Katekizem za Slovence videmske nadškofije na Beneškem* — je prišel nedavno na svetlo, v Gorici natisnjen. — „Novice“ omenjajo to knjigo zato, da kažejo, da spet le cerkev skrbi za ohranjenje narodnega jezika in po tem naroda samega. „Danica“ piše med drugim resnične te-le besede: „Slovenci dozdej še niso imeli tiskane prestave tega katekizma; duhovni so sami predstavljali iz laškega v slovensko, torej je očitno, da se je v besedah pogrešala vtrjena edinost. Ni bilo pa moč skrbeti za likanje ondotnega podnarečja, ker slovenščini ondi še nikoli ni bila pot odprta ne v šole in ne v uradnije, akoravno je v videmski nadškofiji 40.000 Slovencev! Ti Slovenci so bili v začetku pod oglejskimi patrijarhi, 1420. leta jih je odločila benecijska ljudovlada; le samo v cerkvah se je ohranila slovenščina, in cerkev jo je obvarovala med ljudstvom. Po nekterih farah in kaplanijah je skoraj zginila ali se popačena ohranila. — Novi katekizem bode veliko pomagal, da se ljudstvo tudi bolje slovenščine uči, ker zasukan je nekoliko na kranjsko narečje. Da bode sčasoma še marsikaj bolje, se je zanašati. Ne tedaj samo za versko stran je novi katekizem silo doželen, ampak tudi za slovenščino, katero hočejo ondotni Slovenci svojim mlajšim izročiti, kakor so jo od svojih predtedov prejeli.“

Baba ima zlodjevo glavo.

Smešnica popisana kakor govorijo Slovenci na Beneškem.

Renjik Pečian je biu an človek dobrè uoje ino smiešan. Kadar mu je šluò pru, jih je take pravu, de je bluò za popokat za smiehan. Nieku nedjeju po pudan, Buoh mu dì luč božò, sma sediela pod oriehan, inu me je uprašu: niet ti Jurca, al vieš ti zakì tle par nas praviju, de baba ima zluodjovu glavò? Jest mu niesan viedeu ki reč, se viè; inu on tenčas je zastopu, de san an Jur, ino zatuò mi je začeu arskladat tako-lè: Niekada, mi je on reku, Križtuš an sv. Petar sta hodila po sviete, inu an dan sta šla po nieki duji pôt. Tan na majnin sta zagledala, de baba an zluodi sta se hrèstala, de je bluò strah jih videt'. Križtuš an Petar sta an cait gledala kakuò baba an zluodi sta se opalièhala, inu se jih nasajala brez obedne smilnosti, kir baba je tiela preomàhat zluodja, inu zluodi se nie daržu plačan de bi ga bila baba preomàhala. Kir pa je videu Križtuš de neçieta uhenjat se bùtat, je reku Petrù: bieš Petar ciè, inu pomeri jih. Petar je biu ohnjen za bugat ja, pa nie biu še arsvietjen, zatuò kar je stuoru, brez tiet, mu se je vse harduò zgodilu: gre nàglu ciè med nje, inu brez nič reč ne bab ne zluodju, vetegne meč, mahne zluodja po glav, ino flask, glava ciè na tla; posliet mahne pa babu, inu tud nji odsieče glavò. Kadar baba an zluodi sta ležala na tleh, sta še numarcu pocabala, ino na zadnju sta se pomerila. Petrù

mu se je zdielu de je biu lepuò stuoru, inu bardak, de jih je biu pomeriu, se je nazaj uornù h Križtušu. Križtuš ga popraša: al si jih pomeriu, Petar? Petar: ja gaspuot! — Križtuš: kakuò si stuoru? Petar: san jim odsieku glavè. — Križtušu mu se nie lepuò tuò zdielu, inu reče Petru: ti niesan takuò kuazu jest. Bieš nazaj, ino loži jim spek hor glavè. Petar se je kiselu daržu, kir je biu takuò zažmagan inu pokregan od svojega muoistrà. Se pobere nazaj, kukar oprana kakuoš, vas zamišjen na kreganje Gaspuodove: inu kadar pride tah bab inu zluodju, vas zmotjen, brez nič pomislit, uzame tas tlè babinu glavò, inu ju nasadí gor na zluodja; inu potadà prime pa zluodjovu glavò, inu ju lož gor na babu. Glavè su se spek sparjele trupli, inu baba an zluodi sta spek oživieła, samuò glavò sta blà zmečila. — Inu od tistega časa, viš Jurca, pravijo tle par nas, de baba ima zluodjovu glavò.

Kadar renjik Pečian mi je tuole poviedu, se je takuò zasmiejou, de san mu cieu harlu videu.

Jurca na Beneškem.

Dopisi.

Iz Trsta. * 21. dne t. m. so okoličani volili svoje zastopnike v mestni zbor. Izvoljeni so narodnjaki vsi, kakor jih je priporočal „Primorec“, in sicer v 1. okraji g. France Cegnar z 70 glasovi med 134, — v 2. okraji g. Ivan Zor z 78 glasovi med 94, — v 3. okraji g. Ivan Piano z 34 glasovi med 49, — v 4. okraji g. Ivan Nabrgoj z 139 glasovi med 146, — v 5. okraji g. Jože Primožič z 111 glasovi med 162, in v 6. okraji g. Janez Marija Starec z 71 glasovi med 97. — Protivniki slovenskih narodnjakov so se napenjali na vso moč, da bi bili ubranili vstop narodnjakom v starešinstvo mestno, — al spodletelo jim je popolnoma! Živili vrli okoličani!

Iz Goriškega 14. marca. — Kakor se je v časnikih ne davno bralo, se je na Gradu v Mirnem blizo Gorice popolnoma slovenskemu ljudstvu sv. evangelij že nekaj let na mesto v slovenskem v laškem jeziku po nekem kapucinu bralo. Ta napaka se je pa, kakor se sliši, ravno te dni odpravila, ker namesto laškega duhovna, to službo slovenski bogoslovci goriškega semenišča opravljajo. Toda pri vsem tem, vendar ljudstvo ni zadovoljno, češ! za ravno tisti denar, ki se ga po zanikernosti ondotnega župnika potrosi za pripeljanje in odpeljanje in za štipendije, bi se lahko stanovitnega dušnega pastirja pri tej romarski cerkvi imelo. — Torej želijo Mirenci, naj bi brž ko mogoče se za to poskrbelo, da bi pri tej Božji poti na Gradu, kakor je bilo že pred več leti, stanoviten duhoven to službo opravljal.

Iz Košane 20. marca. — Dopisnik „iz vremške doline“ *) hoče v 11. listu „Novic“, da bi se tudi mi Košanci zoper svojo lastno voljo in prepričanje v nameravano senožeško sodnijo in davkarijo podali. Vremci naj si pomagajo, kakor si sami morejo in znajo, pa brez nas; mi jim zato gotovo ne zavidamo. Ako bi Košance kedaj silil v to, kar naprej bi protestirali, tudi če bi nam vlada za kaj tacega dekretirala in nas delati silila do tje novo za nas čisto nepotrebno cesto čez visoki hrib in skozi nevarno samotno lozo. Mi imamo

*) Da se nam ne očita, da enostransko ravnamo, vzeli smo ta dopis v „Novice“, izpustivši dopisove osebnosti, ki se ne tičejo stvari same. Gosp. dopisnik „iz vremške doline“ sam pravi, da občinski zastopniki nočejo, da košanska fara bi prišla pod Senožeče, a obžaluje ta upor, mislé, da bi se po javnem razgovoru dal odstraniti. Da občinski zastopniki še zmiraj ostanejo pri svojem mnenji, brž ko ne ni dobro, — „Novicam“ pa je nastala dolžnost, da tudi nasprotni dopis priobčijo, ker dopisnik „iz vremške doline“ gotovo sam želí izvedeti, ali so se misli Košancev predrugačile ali ne.

vže dobro uglajeno skozi več vasi kratkočasno izpeljano reško cesto do Postojne. Tudi ne pritrdimo temu, da imamo Košanci do Postojne po 5 ur, do Senožeč pa le po 2 uri hodá; ysak starček pride lahko po cesti v 3 urah, po bližnji postranski poti še poprej, in če se mu gabi peš hoditi, se po železnici od št. Petra v nekterih minutah do tje pripelje, kjer lahko ob enem več opravil opravi nego samo fronke (davke) plačati ali koga tožiti. „Vsak sam vé, kje ga čevelj žuli“.

M. J—l.

v imenu obč. zastopnikov košanske fare.

Iz vélikih Brusnic. — Namesti umrlega župana Franceta Hafnerja je izvoljen za župana dosedanji občinski svetovalec in posestnik Ferd. Ulbrich.

Iz Ljubljane. (Cesar v Ljubljani.) V soboto zvečer ob poli osmih se je presvitli cesar po železnici pripeljal v Ljubljano, spremljan od državnega kancelarja Beusta in ministrov grofa Taaffe-a in pl. Plener-a. Na tisoče meščanov je vrelo na kolodvor pozdravljat Njih Veličanstvo in razodeti mu zvesto udanost. Med društvu, ki so prišla priklonit se svojemu Gospodu, odlikovala so se po impozantnem številu národna društva „Slovenija“, „Sokol“ in čitalnica s pevskim zborom, katerim se je pridružilo tudi društvo rokodelcev; bilo je vseh skupaj blizo 300 s 3 krasnimi zastavami, „Sokoli“ v društveni opravi in 100 bakljami; vstopili so se v vrstah na desno stran v notrini kolodvorovi. Na levi strani so stali udje strelskega, filharmoničnega, turnerskega in konstitucionalnega društva z dvema zastavama in nekolikimi bakljami. Ko v kolodvor prisopiha hlapón, sprejmejo Njih Veličanstvo tako gromoviti živio-klici in tudi glasi „hoch“, da so se razlegali po daljni okolici. Vojaška godba pa gode cesarsko pesem. Z voza stopivšega cesarja sprejme spoštljivo gospod deželni predsednik Conrad pl. Eybesfeld, in magistratni predstojnik gospod Gutman Njih Veličanstvu radost razodeva o prihodu v glavno mesto, ktero je nepremakljivo in vseskozi zvesto udano Njemu in presvitli rodovini Njegovi. Njih Veličanstvo milostno odgovorí, da s posebnim veseljem sprejme to zagotovilo, in dostavlja, da so se Ljubljancje vedno odlikovali po svoji zvestobi, in da si morejo vedno v svesti biti Njegove milosti. Potem se je presvitli cesar podal v lično okinčano dvorano, kjer so se mu poklonili knezoškof s stolnimi kapitulari, deželni glavar z deželnimi odborniki, načelniki c. kr. gospósk, predsednik kupčijske zbornice in 5 namestnikov velike gospóde. Z vsakim izmed teh je cesar nekoliko prijaznih besed govoril; med tem pa je zunaj filharmonično društvo nemško pesem, pevski zbor čitalničin pa „Naprej zastava slave“ pel. Med tem so ministri zunaj čakali in videlo se je, da je grofa Taaffe-a zanimljala zastava „Sokolov“, ki so, in za njimi druga národna društva, v obličji stali cesarjevemu vozu in z bakljado razsvetlili vso okolico prav lepo. Deset minut je brž preteklo in cesar se je podal spet v voz nazaj pod tako navdušenim živio- in slava-klicom, in vmes tudi z hoch-klici, da mora res veselje biti Vladarju, ako čuje toliko srčno mu udanost. Pred odhodom je milostljivi cesar gospodu deželnemu predsedniku rekel, da blagovoli njegov predlog za pomiloščenje Ježičanov potrditi, in ko preveselo to novico deželni predsednik naznani dr. Bleiweis-u in jo ta hití na kolodvoru javno oklicat, zagrmeli so milostljivemu cesarju tako viharini živio- in slavaklici in se ponavljali brez konca in kraja tako, da jih je moralo Njih Veličanstvo že daleč zunaj Ljubljane slišati. — Ko je bila slovesnost na kolodvoru pri kraju, vrnila so se vsa društva s zastavami v mesto, a vse ljudstvo se je vsulo okoli društva „Sokola“, ki je z bakljami marširalo na sokolišče, in ga spremilo z živio-